

Rezultati ankete o tolmačenju na daljavo

Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije je med 17. decembrom 2020 in 10. januarjem 2021 izvedlo drugi krog spletne ankete o tolmačenju na daljavo (TnD) ter o posledicah pandemije covid-19 na delo konferenčnih tolmačev. Po osmih mesecih od prvega anketiranja (link) smo želeli med konferenčnimi tolmači preveriti, ali so zlasti pri TnD z uporabo videokonferenčnih programov in platform za simultano TnD na slovenskem trgu zaznane spremembe. Anketi smo dodali tudi nekaj vprašanj o obsegu povpraševanja in prihodkih v zadnjih dveh letih, s katerimi smo želeli pridobiti jasnejšo sliko o vplivu dolgotrajnih omejitev na delo konferenčnih tolmačev.

Anketni vprašalnik je sestavljalo skupaj 45 vprašanj in podvprašanj, okvirno razdeljenih na več vsebinskih sklopov od izkušenj s TnD, tehnične opreme, usposobljenosti do subjektivnega mnenja o TnD ter obsegu dela v letu 2019 in 2020.

Združenje je povezavo do ankete po elektronski pošti posredovalo članom in širši poklicnotolmaški skupnosti. K sodelovanju je na družbenih omrežjih (Facebook, Twitter, LinkedIn) povabilo tudi druge konferenčne tolmače. Sodelovanje v anketi je bilo prostovoljno in anonimno.

Sodelujoči

V drugem krogu anketiranja je sodelovalo 55 respondentov, kar je nekoliko manj kot prvič (64), vendar bomo kljub temu v nadaljevanju predstavili nekaj primerjav med prvim in drugim krogom, kjer so opazne bistvene spremembe oz. trendi. Med sodelujočimi je bilo znova precej več žensk (74 %), največ v starostni skupini 41—50 let (43 %), približno četrтина sodelujočih je bila iz starostne skupine 51—60 let (23 %), petina do 40 let in 15 % starejših od 61 let. V anketi so v povprečju tako sodelovali **zelo izkušeni tolmači**, saj jih je 78 % navedlo več kot 10 let izkušenj s KT, do 5 let izkušenj in do 10 let izkušenj pa po 11 % sodelujočih. Študentje konferenčnega tolmačenja tokrat niso sodelovali (v spomladanskem času 7 %).

Več kot polovica respondentov (64 %) je članov ZKTS, anketiranci pa so navedli tudi članstva v drugih slovenskih in mednarodnih društvih: AIIIC (18 %), DPTS (22 %), DZPTS (20%) in en član Združenja SCIT; anketo je izpolnilo tudi 10 tolmačev, ki niso člani nobenega poklicnega združenja. Kot drugo je pet respondentov navedlo članstvo v drugih tujih poklicnih združenjih (Universitas, BDÜ, Astii, Vzgdue, Ciol in Aiti).

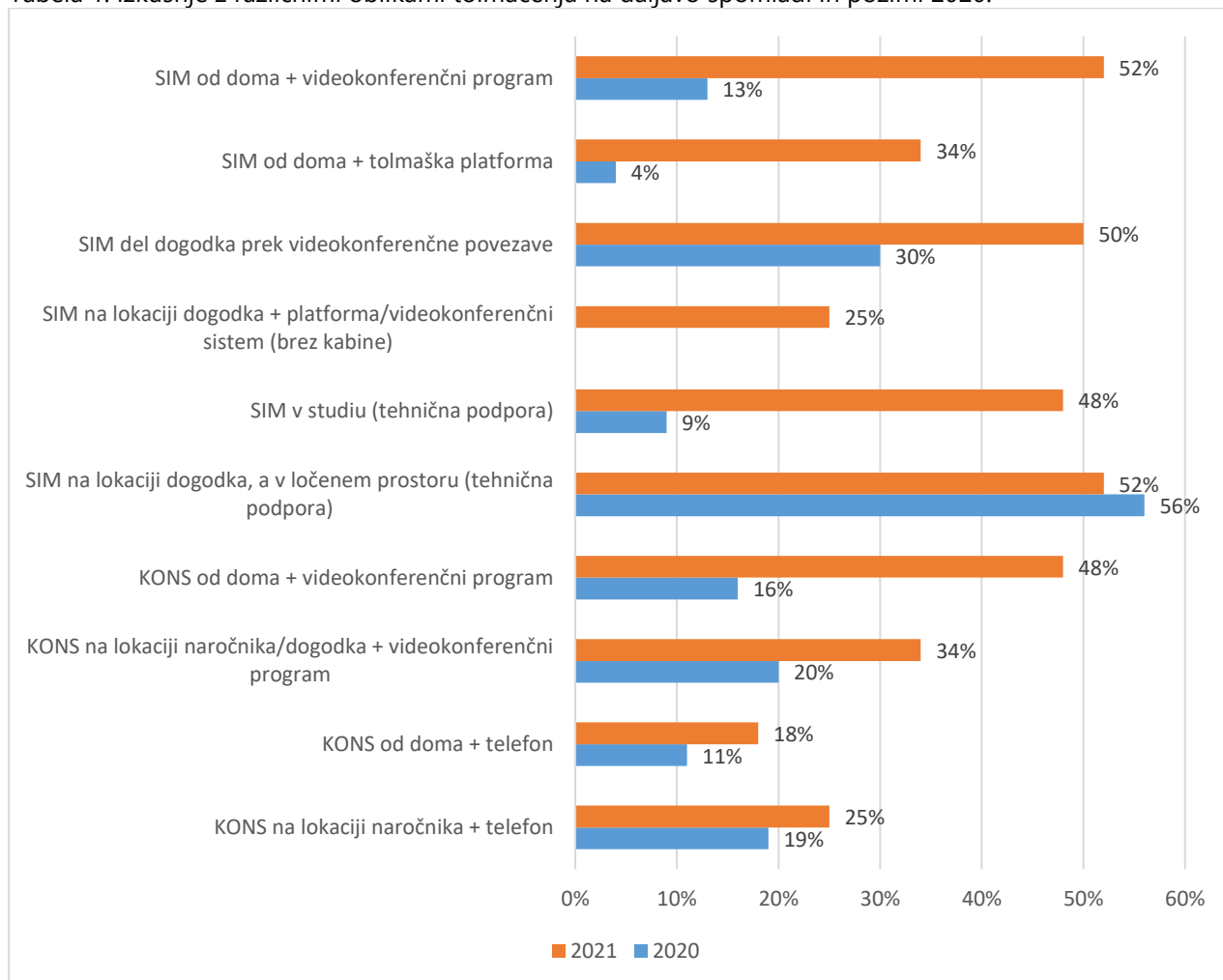
Izkušnje s TnD

Izkušnje s TnD v širšem smislu, ko tolmač/tolmačka ni v istem prostoru kot govorec in/ali udeleženci, je navedlo 84 % sodelujočih, **73 % (40) pa tudi izkušnje s TnD prek platform oz. programov** za videokonferenčne klice, kar je občutno več kot v spomladanskem krogu, ko je bilo takih 27 %.

Med različnimi oblikami TnD v širšem in ožjem smislu so rezultati pokazali široko paleto izkušenj, med katerimi je tako kot spomladi pričakovano prvo mesto zasedlo simultano tolmačenje na lokaciji dogodka, vendar v ločenem prostoru (52 % sodelujočih), ter klasično tolmačenje, pri katerem je del dogodka vključeval javljanje prek videokonferenčne povezave (50 % sodelujočih).

V primerjavi s spomladanskim krogom anketiranja so izrazito porasle **izkušnje s simultanim tolmačenjem na domu** tako z uporabo posebej za tolmačenje razvitih platform kot z uporabo videokonferenčnih programov. Prav tako je imelo veliko več respondentov izkušnje s tolmačenjem v tolmaških studiih.

Tabela 1: Izkušnje z različnimi oblikami tolmačenja na daljavo spomladi in pozimi 2020.

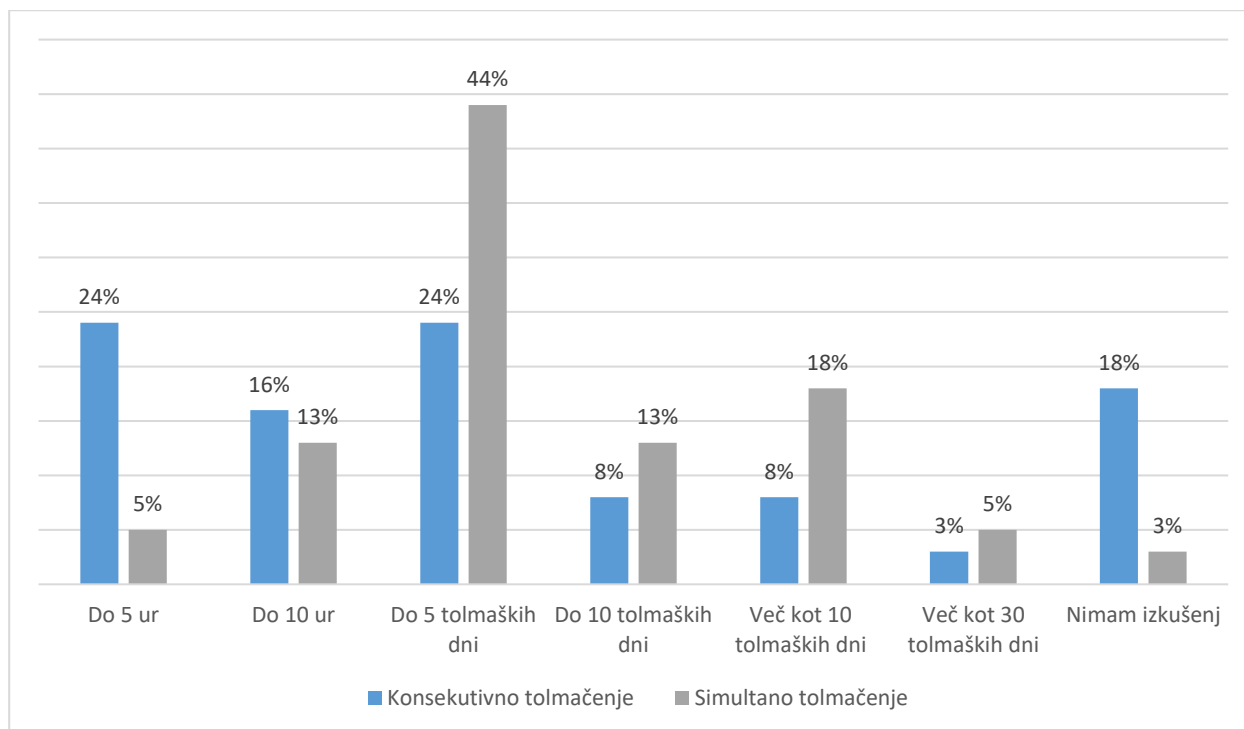

Tolmačenje z videokonferenčnimi programi ali platformami

Med udeleženci, ki so navedli izkušnje s tolmačenjem na daljavo z uporabo videokonferenčnih programov ali specializiranih tolmaških platform, jih je imelo 28 % izkušnje zgolj s simultanim tolmačenjem, 5 % zgolj s konsektivnim tolmačenjem, 64 % pa z obema oblikama tolmačenja.

Pri obsegu izkušenj so se pokazale določene razlike med konsektivnim in simultanim tolmačenjem z videokonferenčnimi programi ali platformami. Pri konsektivnem tolmačenju je 24 % anketiranih navedlo do pet ur oz. do pet tolmaških dni izkušenj. Izrazito so narasle izkušnje s simultanim tolmačenjem po videokonferenčnih programih ali platformah: 44 % anketirancev je navedlo do 5 tolmaških dni izkušenj, 13 % do 10 tolmaških dni, 18 % več kot 10 tolmaških dni, 5 % celo več kot 30 tolmaških dni izkušenj.

Tabela 2: Izkušnje s TnD prek videokonferenčnih programov ali tolmaških platform (n=39)

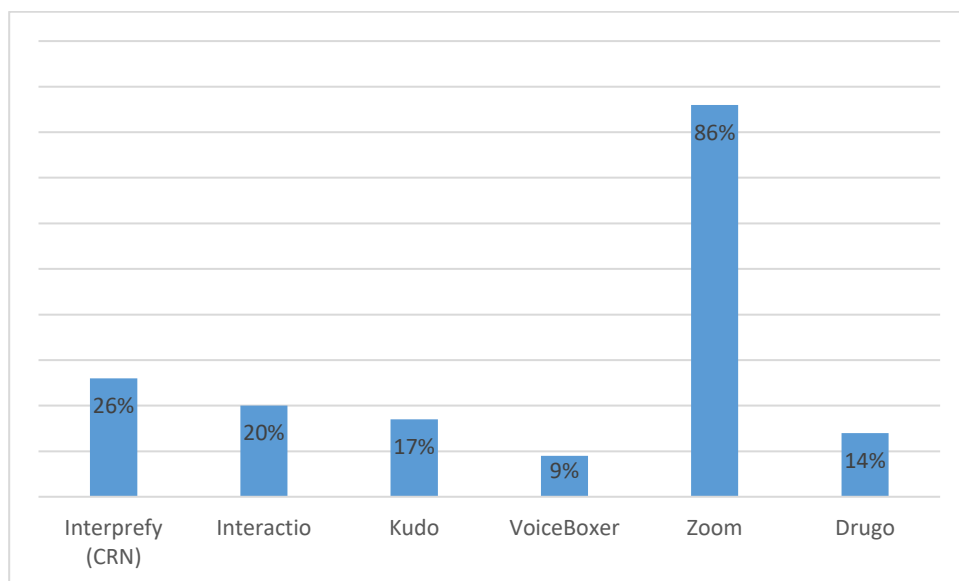

Tolmačenje prek videokonferenčnih programov ali tolmaških platform so anketirancem pretežno ponudili **končni naročniki** (85 %), ponudbe agencij je navedlo 41 % anketirancev, kar je precej več kot v spomladanskem krogu (14 %) in nakazuje na povečanje tovrstne aktivnosti tudi med agencijami. Če je v spomladanskem delu šlo večinoma za naročnika iz Slovenije (59 %) in so naročniki iz tujine predstavljali manj kot polovični delež (EU 32 %, zunaj EU 9 %), so respondenti v zimskem času navedli precej **večji delež naročnikov iz tujine**: 74 % anketirancev so najeli naročniki iz EU in 23 % naročniki zunaj EU, naročnike iz Slovenije je navedlo 79 % anketirancev. Po podatkih se torej krepi povpraševanje po tovrstnem tolmačenju tako med slovenskimi naročniki, še zlasti pa pri naročnikih iz tujine.

V anketi sodelujoči konferenčni tolmači so navedli precej več izkušenj s tolmačenjem prek videokonferenčnih programov ali tolmaških platform tako na dogodkih z eno jezikovno kombinacijo kot na dogodkih z več kot eno jezikovno kombinacijo (51 %), 49 % pa jih ima izkušnje s tolmačenjem na dogodkih z **zgolj eno jezikovno kombinacijo** (spomladi je bil ta delež 88 %).

S **simultanim tolmačenjem na daljavo** je izkušnje navedlo 64 % sodelujočih (spomladi le 14 %), med uporabljenimi programi pa prednjači Zoom (86 %), ki sicer v osnovi ni tolmaška platforma, temveč videokonferenčni program z omejeno funkcionalnostjo tolmačenja, vendar je očitno trenutno najbolj razširjena možnost na trgu. Izkušnje s specializiranimi tolmaškimi platformami je tokrat navedlo več respondentov kot spomladi, skupaj (71 %). Kot druge možnosti so sodelujoči konferenčni tolmači navedli izkušnje s tolmačenjem prek programov MS Teams, GoToMeeting, Jabber in Webex.

Tabela 3: Katero platformo ali videokonferenčni program ste doslej že uporabili za simultano tolmačenje? (n=35)

Ponudnik platforme oz. naročnik tolmačenja je v večini primerov (69 %) zagotovil usposabljanje za uporabo platforme, ki je v večinoma trajalo do 2 uri (74 %), do en dan je usposabljanje trajalo v 22 % primerov, v enem primeru pa celo štiri dni ali več. Usposabljanje je kot zadostno (z oceno 4 ali 5) ocenilo 87 % anketirancev, 13 % pa ga je ocenilo s srednjo oceno 3. Dodatno samostojno usposabljanje za tolmačenje na daljavo je navedlo 43 % anketirancev: večinoma so se udeleževali seminarjev, preučevali video gradiva in pisna navodila, tudi smernice za TnD.

Slovenski tolmači, ki so sodelovali v anketi, imajo izkušnje z uporabo videokonferenčnih programov oz. platform na lokaciji naročnika (49 %), pa tudi tolmaškem studiu (54 %).

Tolmačenje od doma

Še več anketiranih pa je navedlo izkušnje s tolmačenjem od doma oz. iz svoje pisarne – **kar 81 % sodelujočih** tolmačev, kar je občutno več kot v spomladanskem krogu anketiranja (14 %). Pri tem je velika večina uporabila stacionarni ali prenosni računalnik ter žično internetno povezavo (oboje po 93 %). Brežžično internetno povezavo je uporabilo le 28 % anketirancev, izkušnjo z uporabo tablice ali mobilnega telefona pa je navedlo 21 % anketirancev, vendar iz podatkov ni mogoče razbrati, ali je bila to glavna ali dodatna naprava, s katero so morda komunicirali s kolegi.

Za delo od doma jih je **kar 90 % posodobilo svojo strojno ali programsko opremo**, slušalke, mikrofoni in drugo opremo, pri čemer so za to porabili od **30 do 2.000 EUR** (povprečni znesek je znašal nekaj manj kot 330 EUR). Glede na navedene zneske bi lahko sklepali, da je šlo pri nekaterih zgolj za nakup bolj ali manj kakovostnih slušalk, pri drugih pa tudi za nakup novih, zmogljivejših računalnikov.

V primerjavi s spomladansko anketo jih je tokrat **velika večina (88 %) uporabljala priporočene slušalke z mikrofonom** ali svoje običajne tolmaške slušalke s samostojnim mikrofonom (USB) (spomladi le 22 %).

V nasprotju s spomladanskim anketiranjem, ko je večina tolmačev poročala o samostojnem delu s platformami oz. videokonferenčnimi programi, je tokrat le 28 % anketirancev navedlo samostojno delo brez sodelovanja s kolegom. Večina (80 %) jih je tokrat navedla enako delo v paru kot prej, ker sta **kolega tolmačila skupaj na isti lokaciji**. V 44 % sta kolega v paru sodelovala prek klepeta, v 32 % je ta komunikacija potekala prek druge elektronske naprave.

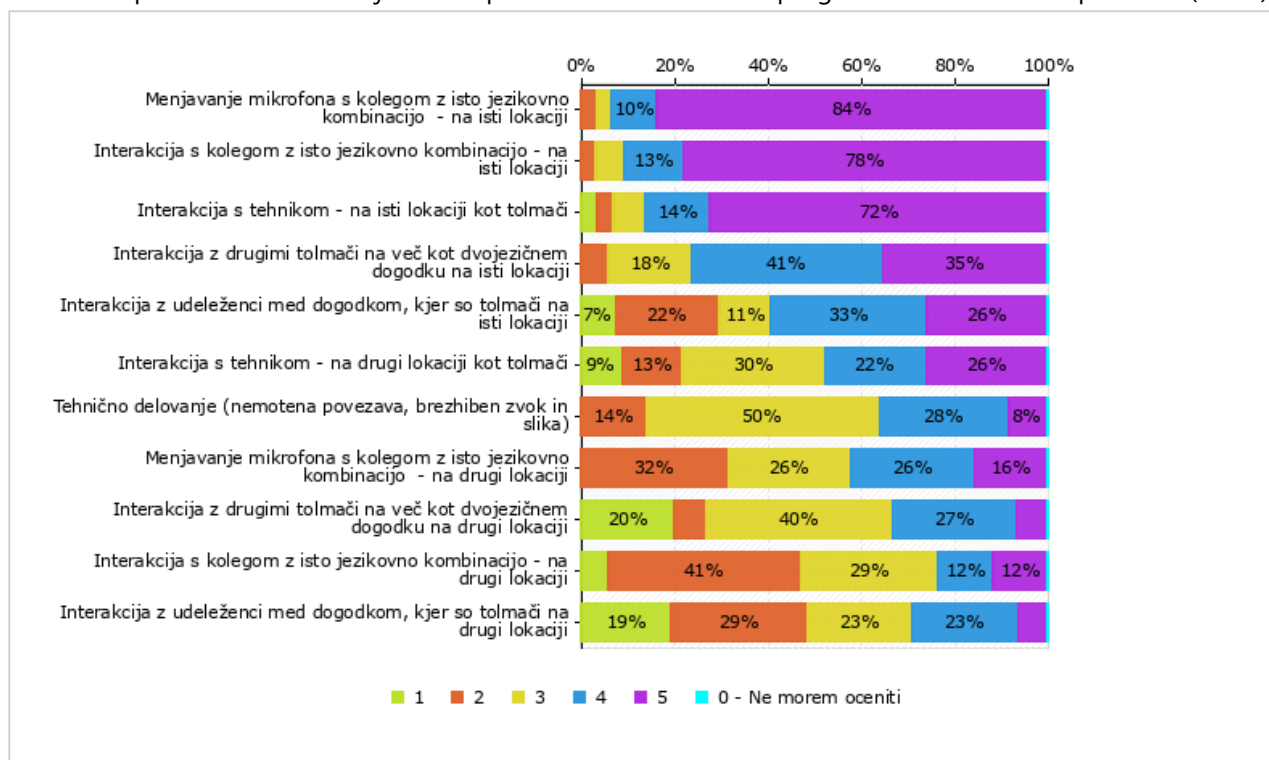
Komunikacijo s kolegom v paru so sicer respondenti v prostem odgovoru opisovali različno, kot zahtevnejšo, nenavadno, oteženo, pomanjkljivo, naporno, z manj možnosti za pomoč in dejavno sodelovanje, bolj stresno zaradi odsotnosti neverbalne komunikacije. Le v treh primerih (od skupno 22 komentarjev na to temo) so sodelujoči tolmači komunikacijo s kolegom ocenili kot dobro, odlično in brez težav.

Tehnična podpora

Sodelovanje tehnika med dogodkom s simultanim tolmačenjem je potrdila večina respondentov, le 31 % jih je navedlo, da tehnik ni bil na voljo. Večinoma je tehnično podporo zagotavljal prek klepeta, redkeje prek neposredne povezave na računalnik, prek slušalk, ali ločeno po telefonu oz. fizično v tolmaškem studiu.

Sodelovanje tehnika so anketiranci večinoma ocenili kot učinkovito, kot moteče pa v 15 %. Nekaj posameznih respondentov je navedlo zelo različne izkušnje, od pozitivnih do negativnih: v enem primeru je bilo sodelovanje ocenjeno celo kot zelo slabo, saj se tehniki niso spoznali na platforme, komunikacija pa je bila ocenjena kot zamudna, ko je tehnik s tolmačem komuniciral po ločeni napravi.

Tabela 4: Splošna ocena izkušnje s TnD prek videokonferenčnih programov ali tolmaških platform (n=36)

Rezultati jasno kažejo, da je ocena predaje mikrofona in interakcije s kolegom ter s tehnikom na isti lokaciji neprimerno višja kot takrat, ko so tolmači in tehniki na drugi lokaciji, kar je lahko še en argument v prid uporabe studiev oz. rešitev, kjer so tolmači in tehniki na isti lokaciji.

Vpliv epidemije na izkušnje s tolmačenjem na daljavo

Med respondenti z izkušnjami s tolmačenjem prek videokonferenčnih programov ali tolmaških platform jih je kar **81 % izkušnje pridobilo šele v času epidemije**. Tisti, ki so imeli izkušnje tudi pred epidemijo, so navedli, da so na daljavo pred epidemijo delali le na sodišču, zgolj konsektivno oz. v tolmaških studiih, kjer so bili vsi tolmači skupaj.

Obračunavanje

Na vprašanje o obračunavanju tolmačenja na daljavo z uporabo videokonferenčnih programov ali tolmaških platform je 74 % anketiranih odgovorilo, da so uporabili **dnevne/poldnevne tarife**, 9 % pa urne postavke; 6 % jih ni želelo odgovoriti na to vprašanje, 12 % pa jih je pod Drugo odgovorilo, da so obračunavali enako kot pri tolmačenju v živo, odvisno od trajanja dogodka oz. po običajni tarifi.

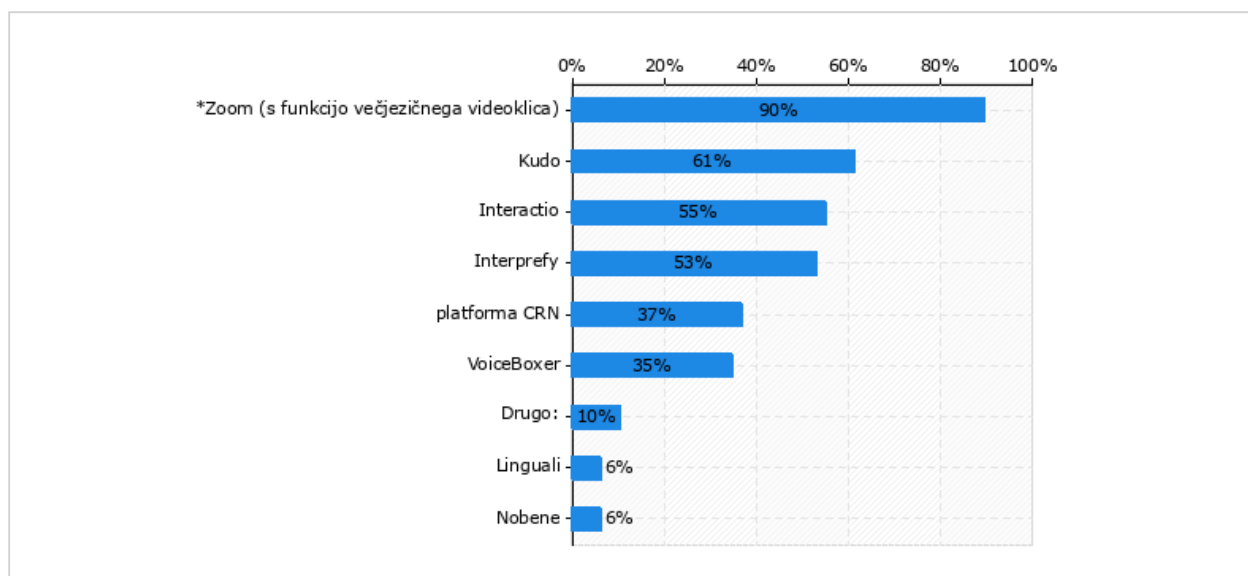
Glede konkretne višine tarife je skoraj 50 % respondentov odgovorilo, da so zaračunali enako tarifo kot pri tolmačenju v živo, 38 % pa jih je zaračunalo višjo tarifo kot pri tolmačenju v živo. Tokrat med respondenti nihče ni poročal, da bi zaračunal nižjo tarifo kot pri tolmačenju v živo.

Splošno stališče o TnD

Med vsemi tolmači (55), ki so odgovarjali na anketni vprašalnik, jih je še vedno precejšen delež odgovoril, da se jim zdi, da ne poznajo dovolj vseh možnosti, ki so na voljo za TnD prek internetne povezave (73 %, spomladi je bil ta delež celo 91 %).

Na vprašanje o poznavanju platform za simultano TnD je tudi tokrat daleč največ anketirancev navedlo program Zoom (90 %), ki sicer tehnično gledano niti ni platforma, temveč videokonferenčni program, ki omogoča večjezične sestanke, vendar nima posebnega vmesnika za simultano tolmačenje in je tako z vidika tolmaške izkušnje in funkcionalnosti najmanj primeren za tolmačenje.

Tabela 5: Katere platforme za STnD poznate ali ste že slišali zanje? (n=49)

Pod možnost Drugo so anketiranci navedli še platformo MS Teams, Televic, Brahler, Speakus, Ablio, Webes in Qonda.

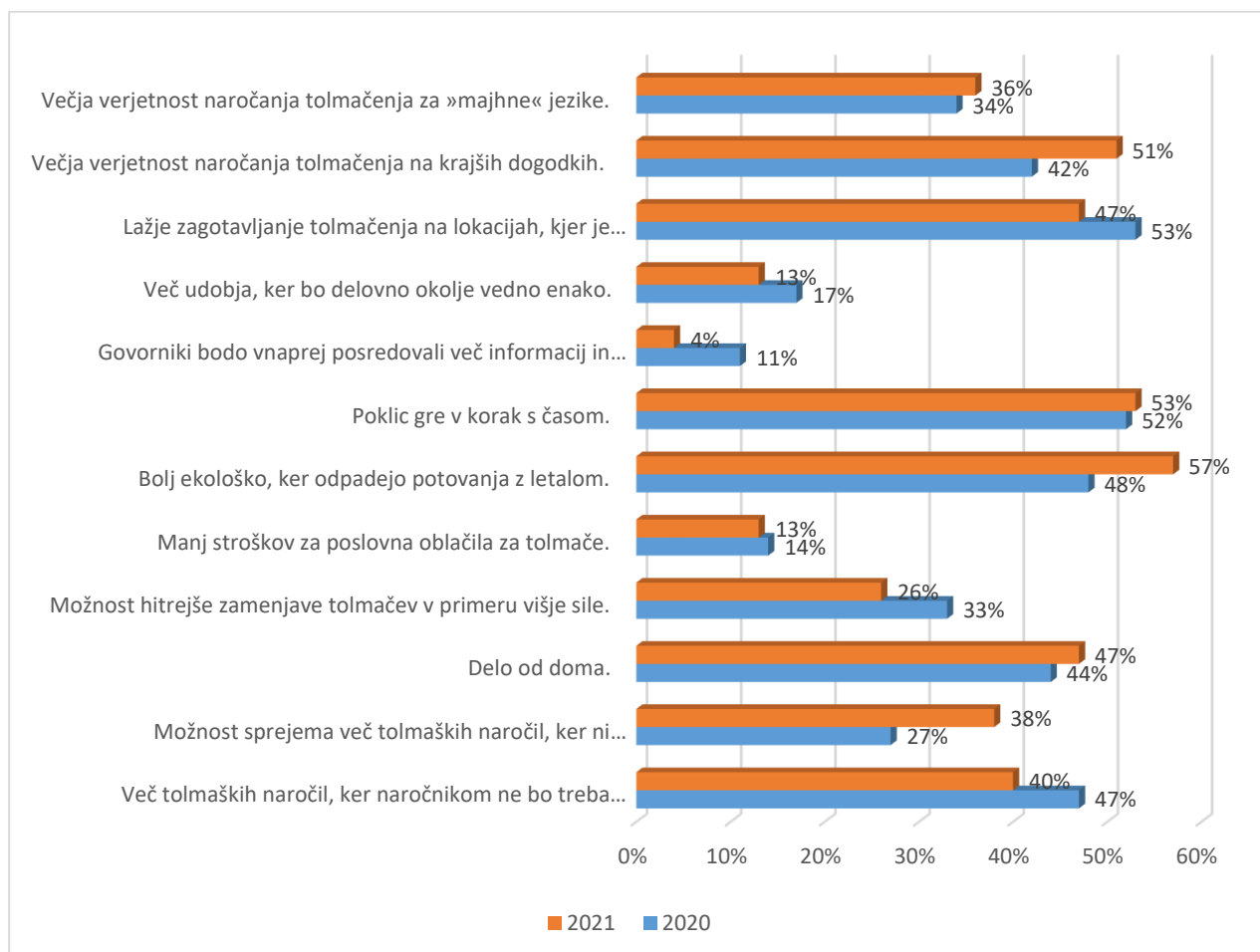
Večina anketirancev (86 %) se še vedno zanima za usposabljanje s tega področja, čeprav jih je 49 % navedlo, da so se doslej že udeležili kakega usposabljanja, 12 % anketirancev pa ta usposabljanja ne zanimajo. Delež anketirancev, ki sicer menijo, da bi platforme za simultano tolmačenje na daljavo morali poznati zaradi morebitnih povpraševanj naročnikov, je s spomladanskih 80 % padel na 67 %, kolikor znaša tudi delež tistih, ki želijo s tovrstnim načinom tolmačenja dopolniti svojo ponudbo storitev.

Navdušenje nad idejo tolmačenja prek platform je izrazilo 10 % anketirancev, 14 % pa je poročalo o nelagodju nad to idejo. Za tovrstno tolmačenje se želi specializirati le majhen delež anketirancev (6 %). Dva respondenta se nista odločila za nobenega od ponujenih odgovorov: po mnenju enega je treba platforme poznati, ker so del realnosti poklica in jih je dobro poznati zaradi povpraševanja naročnikov po njih; drugi pa je navedel, da ni pristaš tovrstnega tolmačenja, vendar trendi kažejo, da je treba utrditi veščine in se učiti novih stvari.

Pri morebitnih prihodnjih naročilih za simultano tolmačenje prek platform je 69 % sodelujočih navedlo, da bodo sprejemali tovrstna naročila, vendar bi želeli prednostno delati v živo, po 6 % je navedlo, da jim ta oblika bolj ustreza oz. da jim drugega ne preostane, 8 % jih ne namerava sprejemati naročil oz. še niso odločeni, ali bi takšna povpraševanja sprejeli. Eden od respondentov je tovrstnemu delu naklonjen le, če bo od tega odvisno njegovo preživetje.

Anketiranci so odgovarjali tudi na splošni vprašanji o morebitnih prednostih ali slabostih oz. izzivih simultanega tolmačenja z uporabo platform, pri čemer so v veliko večjih deležih označili izzive kot prednosti. Ocene prednosti ostajajo dokaj podobne tudi po osmih mesecih. Občutnejše razlike so pri oceni večje prijaznosti do okolja (čeprav to ni nujno res zaradi emisij, povezanih z uporabo IKT) in večje verjetnosti naročanja tolmačenja na krajših dogodkih.

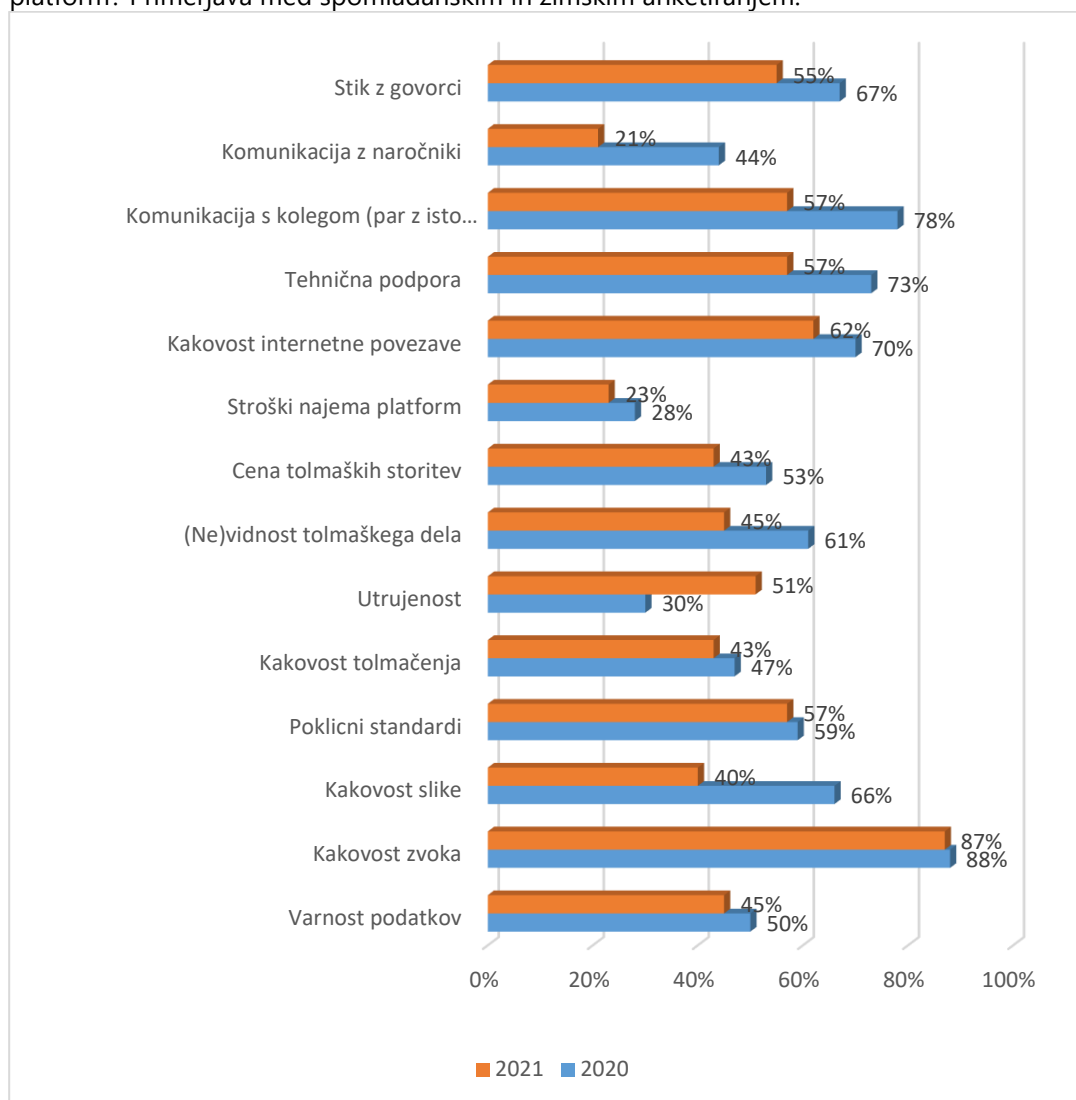
Tabela 6: Kje vidite morebitne prednosti simultane tolmačenja z uporabo platform? Primerjava med spomladanskim in zimskim anketiranjem.

Pod Drugo so trije respondenti navedli, da ne vidijo nobene prednosti pri tolmačenju na daljavo, dva pa da se s to obliko dela lahko zagotavlja večjezičnost v času med pandemijo oz. omogoča delo v trenutnih razmerah, ko ni možno srečevanje v živo.

Tudi pri oceni glavnih izzivov so rezultati pozimi podobni spomladanskim z nekoliko nižjimi odstotki. Občutnejše razlike so pri oceni komunikacije s kolegom, tehnične podpore, stika z govorniki in kakovosti slike, ki se zdi v zimskem času manj problematična kot spomladi, verjetno tudi zaradi večjega obsega izkušenj. **Kakovost zvoka** pa po mnenju 87 % sodelujočih konferenčnih tolmačev ostaja izrazito problematična.

Tabela 7: Kateri so po vašem mnenju glavni izzivi v zvezi s simultanim tolmačenjem na daljavo z uporabo platform? Primerjava med spomladanskim in zimskim anketiranjem.

Finančne posledice epidemije na poslovanje konferenčnih tolmačev

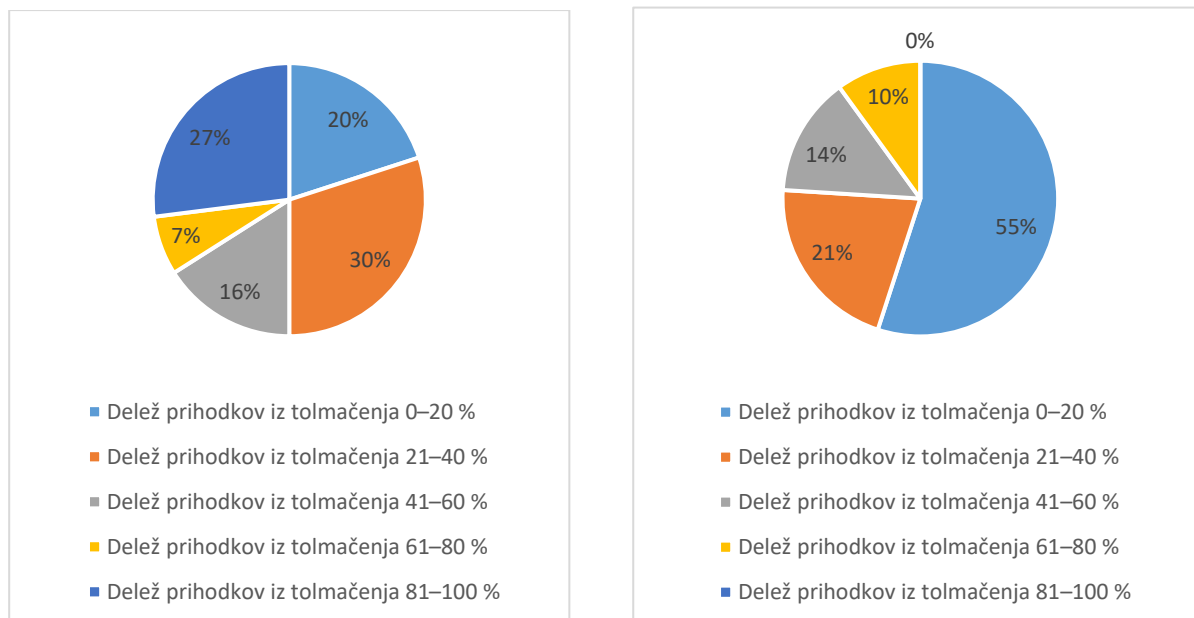
Z vidika tolmaških naročil so v anketi sodelujoči konferenčni tolmači v **80 % ocenili, da bodo finančno leto 2020 zaključili z upadom prihodkov**, le 9% jih je navedlo približno enako finančno sliko.

Obseg tolmaških **naročil v Sloveniji** se je znatno zmanjšal oz. zmanjšal po mnenju **87 % anketirancev**, obseg tujih naročnikov znotraj EU se je zmanjšal pri 53 % sodelujočih. Tudi zmanjšanje naročil institucij EU je navedlo 53 %, od tega 39 % znatno zmanjšanje ali celo nič naročil. Kljub dokaj negativni sliki pa je 9% sodelujočih poročalo o povečanju naročil tujih naročnikov znotraj EU, 5 % pa o povečanju naročil naročnikov zunaj EU.

V primerjavi z letom 2019 se je delež prihodkov iz tolmačenja pri anketirancih v 2020 občutno zmanjšal, kar jasno kaže tabela št. 8. V letu 2019 je več kot 40-odstotni delež prihodkov iz tolmačenja navedlo 50 % anketiranih, v letu 2020 pa je bilo takšnih le 24 %.

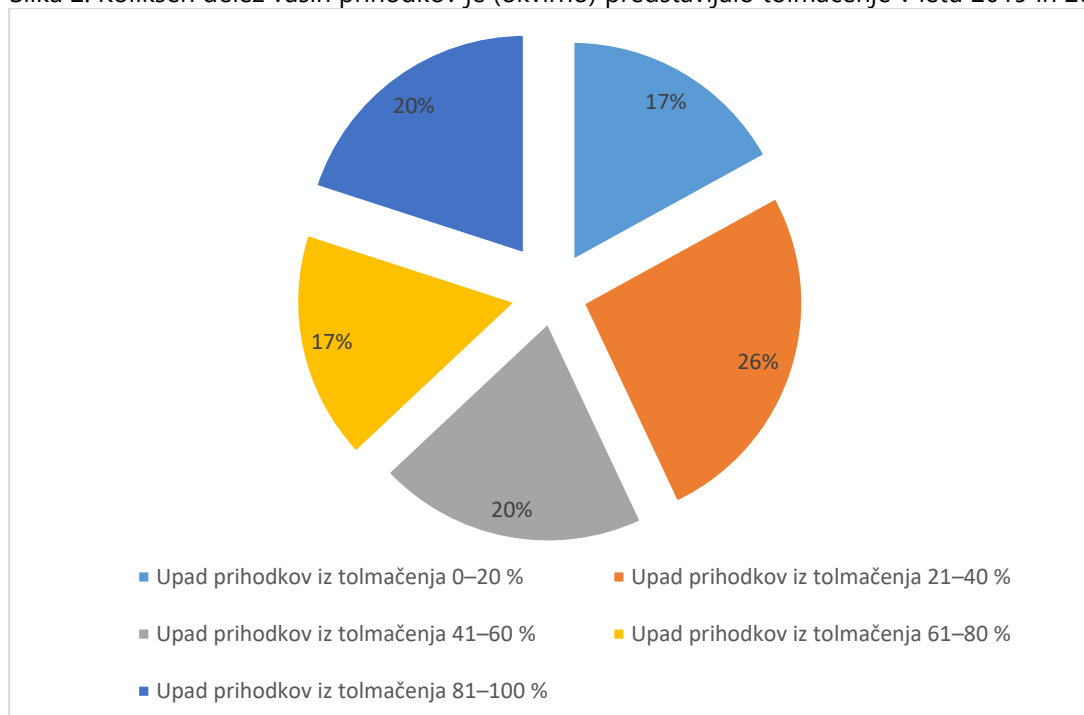
Delež tistih, pri katerih je tolmačenje predstavljalo več kot 81 % odstotkov vseh prihodkov je z 12 % padel na 0 %. V letu 2020 je 76 % navedlo, da tolmačenje predstavlja do 40 % njihovih prihodkov, kar pomeni, da so morali svoje dejavnosti razširiti in dopolniti z drugimi storitvami.

Slika 1: Kolikšen delež vaših prihodkov je (okvirno) predstavljalo tolmačenje v letu 2019 in 2020? (n=44)

Podrobnejša razčlenitev upada prihodkov kaže, da so **več kot polovici anketirancev (57 %) prihodki** iz tolmačenja v 2020 v primerjavi s finančnim letom 2019 **upadli za več kot 41 %**, več kot 61-odstotni upad je navedlo 37 % anketirancev. Upad od 21 do 40 % prihodkov je navedlo 26 % anketiranih, 20-odstotni upad prihodkov iz tolmačenja pa je navedlo 17 % anketirancev.

Slika 2: Kolikšen delež vaših prihodkov je (okvirno) predstavljalo tolmačenje v letu 2019 in 2020? (n=35)

Zaključek

Drugi krog anketiranja je pokazal, da se je obseg izkušenj s tolmačenjem na daljavo izrazito okreplil, zlasti izkušnje s simultanim tolmačenjem prek videokonferenčnih programov in platform, med katerimi izrazito izstopa uporaba programa Zoom, čeprav ta nima ustreznega tolmaškega vmesnika in ne omogoča polne tolmaške funkcionalnosti.

V primerjavi s spomladanskimi rezultati tokratne številke kažejo na izrazit **porast povpraševanja** po tovrstnih storitvah tolmačenja v kombinaciji s slovenščino **tudi iz tujine**, kar bi lahko nakazovalo, da se polje tolmačenja z novimi rešitvami širi na področja, kjer ga prej ni bilo, ali da se obstoječi naročniki v novih razmerah srečevanja na daljavo odločajo za tuje ponudnike (agencije). Tak porast bi bil lahko tudi povezan z koncem koledarskega leta, ko se pogosto sklepajo tudi različni programi, ki so povezani s koriščenjem različnih finančnih sredstev. Organizatorji dogodkov pa trenutno tudi nimajo druge možnosti, kot da dogodke (s tolmačenjem ali brez) prirejajo na daljavo. Izrazito se je povečal tudi delež tistih tolmačev, ki so tovrstno delo opravljali **od doma**.

Sodelujoči konferenčni tolmači so se povečini za delo na daljavo usposabljali tako s ponudniki kot samostojno, prav tako pa so investirali v **posodobitev svoje opreme**. K odločitvi za izbiro priporočenih slušalk so morda prispevale tudi informacije v Smernicah za tolmačenje na daljavo, ki so jih anketiranci tudi navedli med viri, ki so jih preučili ob pripravah na tovrstno delo. Sodelujoči konferenčni tolmači vseeno **še naprej izkazujejo pripravljenost in zanimanje za dodatno izobraževanje in usposabljanje**, saj želijo biti pripravljeni in dobro podkovani, da bi lahko ustrezno svetovali naročnikom in se primerno odzivali na njihova povpraševanja.

V splošnem pri tovrstnem delu prek videokonferenčnih programov in platform še vedno vidijo **več izzivov kot prednosti**, med najbolj perečimi izpostavljajo kakovost zvoka, ki je v veliki meri odvisna od udeležencev, njihove opreme, povezave in predhodnega testiranja.

Rezultati kažejo tudi jasne **negativne posledice pandemije na finančnem področju**. Več kot polovica sodelujočih je poročala o več kot 40-odstotnem upadu prihodkov iz tolmačenja, pri več kot treh četrtinah sodelujočih pa je tolmačenje v letu 2020 predstavljalo le do 40 % prihodkov. Iz tega bi lahko sklepali, da so svoje poslovanje morali razširiti z dodatnimi dejavnostmi ali prebroditi to obdobje z državno pomočjo, o čemer pa v tokratni anketi nismo spraševali.

Kljub novim tehnologijam in rešitvam za tolmačenje na daljavo so epidemiološke razmere korenito posegle v delovanje in poslovanje konferenčnih tolmačev in privedle do močno zmanjšanega obsega tolmačenja, kar bo lahko imelo dolgotrajne posledice na poklicne tolmače (tudi z vidika ponovne reaktivacije znanja in spretnosti).